

ALMANYA'DA “KORONADAN ÇIKIŞ” ADIMLARI

İBRAHİM ALBOĞA

SETA | PERSPEKTİF

NİSAN 2020 · SAYI 278

- Almanya'da koronavirüs tedbir ve kısıtlamaları süreç içerisinde ne tür tepkilere yol açmıştır?
  - Almanya'da koronavirüs tedbirlerinin yumuşatılmasına (“Corona Exit”/“Koronadan Çıkış”) yönelik beklentiler nelerdir?
- 15 Nisan'da gerçekleşen Şansölye Merkel ve eyalet başbakanları toplantısında hangi kararlar alınmıştır?

GİRİŞ

Almanya koronavirüs (Covid-19) salgınıyla mücadele kapsamında vakitlice hareket etme noktasında zorlanmıştır. Özellikle federal yapıdaki karmaşıklık sebebiyle krize karşı hızlı reaksiyon gösterilemediği eleştirileri gündeme gelmiştir. 22 Mart Pazar günü ise Şansölye Merkel ve eyalet başbakanları arasında kapsamlı bir toplantı gerçekleşmiştir. Dokuz ana maddeden oluşan asgari bir anlaşma sağlanırken söz konusu “temas yasağı” içerikli anlaşmanın ilk etapta iki haftalık bir süreyi kapsaması hedeflenmiştir.¹ Burada genel olarak aile veya aynı evi paylaşanlar dışında ikiden fazla kişinin –işe gitme, alışveriş vb. hususlar dışında– sokağa çıkması yasaklanırken en az bir buçuk metre mesafeyi koruma zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca pek çok dükkan, firma ve hizmet sektörlerinin kapatılması da öngörülmüştür. 23 Mart'ta başlayan kısıtlamaların 1 Nisan ile tekrar uzatılarak 19 Nisan'a (Paskalya tatili sonrasına) kadar süreceği açıklanmıştır. Bu süreçte Şansölye Merkel *shutdown/lockdown* sürecinin uzatı-

lacağını vurgulamışsa da enfeksiyon sayılarındaki artış hızının da yavaşça gerilemesine şahit olunmuştur. Böylelikle Alman kamuoyunda normal hayata geri dönüş çağrılarının daha sık gündeme geldiği bir süreç de girilmiştir.

Bu bağlamda koronavirüs sebebiyle hayata geçirilen kısıtlamaların daha ne kadar süreceği sorusu toplum ve ekonomi çevreleri tarafından gündeme getirilirken normalleşmenin “ne zaman” gerçekleşeceği sorusu cevapsız kalmıştır. Buna rağmen normal hayata dönüşün “nasıl” gerçekleşmesi gerektiği yönünde kamuoyunda ciddi ve somut yol haritaları ile öneriler de gündeme gelmiştir. Kamuoyunun Avusturya ve krizden en çok etkilenen İtalya ve İspanya'nın dahi normalleşme sürecine girdiğini ileri sürdüğü bir konjonktürde –ki bu ülke örnekleri de Alman kamuoyunda eleştirel bir çerçevede ele alınmıştır²– en nihayetinde 20 Nisan'dan sonra “Corona-Exit” (Koronavirüs kısıtlamalarından çıkış) sürecine girilmesi gerektiği kanısı oluşmuştur. Nitekim son olarak 15 Nisan'da gerçekleşen Şansölye Merkel ve eyalet başbakanları

1. M. Erkut Ayvaz ve İbrahim Alboğa, “Almanya'nın Koronavirüs Salgınına Karşı Mücadelesi”, *SETA Perspektif*, Sayı: 265, (Nisan 2020).

2. Lenz Jacobsen, “Sieht klein aus, ist aber groß”, *Zeit*, 15 Nisan 2020.

İBRAHİM ALBOĞA

Frankfurt Goethe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Etnoloji Bölümü'nde lisans yapmıştır. Aynı üniversitede siyaset felsefesi alanında yüksek lisansını tamamlamış ve ERASMUS kapsamında bir sömestr İsviçre'de Bern Üniversitesi'nde uluslararası iklim politikaları ve iklim değişikliğiyle mücadele stratejileri alanında çalışmalar yapmıştır. Uzmanlık alanları Alman kimliği ekseninde dış politika, Almanya'nın kalkınma ve güvenlik politikaları ve Avrupa Birliği'nin mülteci ve güvenlik politikalarıdır. İbrahim Alboğa SETA Berlin'de araştırma asistanı olarak çalışmaktadır.³

toplantısında da temas kısıtlamalarının genel itibarıyla 3 Mayıs'a kadar uzatılması kararlaştırılmıştır. Son kararlar Alman toplumu nezdinde olumlu karşılansa da bilhassa ekonomik çevreler ve Hristiyan dini cemaatlerde hoşnutsuzluklar oluşmuştur.

Bu perspektifte Almanya'da ilk olarak Mart'ın ortalarında hayata geçirilen koronavirüs tedbir ve kısıtlamalarının süreç içerisinde ne tür şerh ve tepkilerle karşılaştığı ele alınmaktadır. Bununla birlikte koronavirüs tedbirlerinin yumuşatılması ve hatta kaldırılmasına yönelik beklentiler karşısında federal hükümet, muhalefet, eyalet yönetimleri ve spesifik uzmanların pozisyonları irdelenmektedir. Bu bağlamda bilhassa Alman kamuoyunun ve stratejik araştırma kurumlarının Koronadan Çıkış konusundaki talep ve genel görüşleri dikkate değerdir. Son olarak 15 Nisan'da gerçekleşen Şansölye Merkel ve eyalet başbakanları toplantısının Almanya'nın Koronadan Çıkış projeksiyonu bağlamındaki önemi ve genel beklentiler ele alınmaktadır.

KISITLAMALARA YÖNELİK İLK ŞERH VE TEPKİLER

Almanya genel anlamda normalleşme sürecini ele alma konusunda dikkatli davranmaktadır. Örneğin Merkel daha sürecin başında olduğunu ve krizden çıkışın muhakkak gerçekleşeceğini belirtirken bunun ne zaman olacağı üzerinde düşünmek için çok erken olduğunu sıklıkla dile getirmektedir.³ Benzer şekilde bakanlık düzeyinde şansölyelik müsteşarı olan Helge Braun (CDU) enfeksiyon sayılarında daha en yüksek sayıya ulaşılmadığını işaret ederek Almanya'nın sürecin henüz başında olduğunu ifade etmiştir.⁴

Merkel ve siyasetçiler normalleşme projeksiyonu için henüz erken olduğunu ileri sürseler de federal hükümete etik değerler ve toplumsal konularda danışmanlık görevi yapan "Alman Etik Kurulu" (Deutscher Ethikrat) krizden çıkış stratejisinin (*Exit-Strategie*) somut bir şekilde konuşulması gerektiğini savunmuştur. Kurul ayrıca toplumun da bu süreçte dahil edilip moral bulması gerektiği yönünde açıklamalarda bulunmuştur.⁵

Siyasi çevrelerde normalleşme sürecine dönüş ve temas yasaklarının kademeli olarak kalkması gerektiğini savunan ilk kişi ise muhalefetteki Hür Demokratlar Birliği (FDP) Genel Başkanı Christian Lindner olmuştur. Lindner'e göre liberal bir demokraside kişisel hak ve özgürlüklerin kısıtlanması ancak toplum sağlığı açısından gerekli olduğu kadar mümkündür. Ayrıca ilgili temas yasaklarının da aşırı bulunana kadar uygulanabilir olmadığını altını çizmektedir. Lindner normalleşmenin ne zaman gerçekleşmesi gerektiği yönünde bir yorum yapmazken daha çok nasıl olması gerektiği yönünde açıklamalarda bulunmakla yetinmiştir. Dikkat çekici husus ise Lindner'in haftalar öncesinden yaptığı normalleşme önerilerinin Alman Leopoldina Bilim Akademisi'nin (Nationale Akademie der Wissenschaften) 13 Nisan'da açıklamış olduğu koronavirüs kısıtlamalarından çıkış planıyla benzerlik arz etmesidir. FDP lideri Almanya genelinde test sayısının artması, telefon uygulaması üzerinden enfeksiyon zincirlerinin tespit edilmesi, yeterli hijyen malzemeleri ve maskelerin sunulması ve hastane kapasitelerinin artırılması gibi somut adımlardan bahsetmiştir. Uygulanabilirlik noktasında ise normalleşme sürecinin kademeli olarak ilk başta okullar olmak üzere, dükkanların, üreten şirketlerin ve lokantaların güvenlik önlemlerine riayet ederek açılması gerektiğini savunmuştur.⁶ Ancak ilginç bir şekilde tüm bu süreçte Lindner ve partisinin yumuşama yanlısı çağrılarını toplumsal kabulde şimdilik karşılık bulmamıştır. Aksine FDP'nin anketlerdeki oy düşüşüne kıyasla tedbir ve kısıtlamalardan yana tavır alan başta iktidar partilerinin oy artışı sağladığı gözlenmiştir.⁷

5. "Coronavirus-Maßnahmen. Ethikrat fordert Debatte über Lockerungen", *Tagesschau*, 7 Nisan 2020.

6. Paul Starzmann, "FDP-Chef pocht auf Exit-Strategie: 'Wir wollen keine 100 Tage Kontaktsperre erleben'", *Tagesspiegel*, 2 Nisan 2020.

7. "Union und SPD stabil, FDP rutscht auf fünf Prozent ab", *Welt.de*, 11 Nisan 2020 ; "Wahlumfrage: Union bei 39 Prozent", *Süddeutsche Zeitung*, 18 Nisan 2020.

3. "Merkel zu Corona-Krise. Exit-Datum? 'Das ist heute nicht der Tag'", *Tagesschau*, 6 Nisan 2020.

4. Konrad Schuller, "Kanzleramtschef Helge Braun: 'Die Zeit mit den höchsten Infektionszahlen liegt noch vor uns'", *FAZ*, 4 Nisan 2020.

KORONADAN ÇIKIŞ KONUSUNDA SİYASİ AKTÖRLERİN VE UZMANLARIN POZİSYONLARI

Koronavirüs salgını karşısında başta Şansölye Merkel olmak üzere federal hükümet Koronadan Çıkış kısıtlamalarının yumuşaması ve normalleşme sürecine dönüş hususlarında dikkatli hareket etmektedir. Almanya'da enfeksiyon sayılarının artış hızında alınan tedbirler neticesinde bir yavaşlamanın kaydedildiği bir denklemde zaman faktörünün ve bilimsel verilerin önemine vurgu yapılmaktadır. Ancak Almanya'daki aktörlerin tutumuna bakıldığında ise ortak bir bilinç ve kriz yönetiminin bahsetmek mümkün değildir. Bu fikir ayrılıkları özellikle de federal hükümet ve eyaletler arasında gözlenmektedir. Normalleşme sürecine nasıl geçileceği soruları kamuoyunda tartışılmaya başladığında Federal Sağlık Bakanı Jens Spahn (CDU) da enfeksiyon sayılarının düzeldiğine işaret etmiş ancak bu sayıların sabit bir düzeyde seyretmesi gerektiğini vurgulamıştır. Spahn ayrıca bu veriler neticesinde ortak bir şekilde (federal ve eyalet bazında) normalleşme ve koronavirüsten çıkış konularının ele alınabileceğinin altını çizmiştir.⁸ Muhalefet partileri ise hükümet yetkililerin önce umut verip daha sonra "verilere göre beklenilmesi" gerektiğini vurgulamasını eleştirmiştir. Bu bağlamda halkla iletişim konusunda eksikliklerin olduğuna vurgu yapılırken örneğin Yeşiller Partisi ve Sol Parti yöneticileri önce sayılardan bahsedip, krizden ne zaman ve nasıl çıkılacağı hususunda ise somut ifadelerde bulunulmanın anlamsız olduğuna dikkat çekmiştir.⁹

Diğer yandan yöneltilen eleştirilere rağmen federal hükümet içerisinde belirli bir uyumdan da bahsetmek mümkündür. Ancak eyaletler arası ayrışan pozisyonlar daha belirgin ve dikkat çekicidir. Bu durum ise iki faktörle irtibatlıdır. Birincisi koronavirüsle mücadelede uygulanan kısıtlamaların yasal olarak eyaletlerin yetkinlik alanına girmesidir. İkinci faktör ise parti içi rekabetin yanı sıra kişisel siyasi ajandaların krize rağmen

belirleyici bir rol oynamasıdır. Örneğin krizin başında CSU'lu Bavyera Eyalet Başbakanı Markus Söder'in Şansölye Merkel'e –kontrollü de olsa– meydan okuması ve diğer eyaletlerden ayrışan bir çizgide ısrar etmesi kendisine Almanya çapında toplumsal destek artışı sağlamıştır. Aynı zamanda anketlerde Söder'i öne çıkartan bu durum haliyle CDU ve kardeş parti CSU arasındaki dengeleri de etkileme potansiyeli taşımaktadır.¹⁰ CDU'daki genel başkanlık yarışında favori aday olan Kuzey Ren-Vestfalya Eyalet Başbakanı Armin Laschet ve Bavyera Başbakanı Söder arasında yaşanan gerginlikler CDU ve CSU'nun ortak başbakan (şansölye) adaylığı bağlamında da dikkate değerdir. İki eyalet başbakanı arasında gün geçtikçe belirginleşen fiili rekabetin koronavirüs tedbirlerinin kademeli olarak yumuşatılması sürecinde daha da şekilleneceği muhtemeldir.

Eyaletler arası fikir ayrılıklarına genel bir çerçevede bakıldığında ise oldukça karışık bir durumdan bahsedilebilir. Berlin ve Kuzey Ren-Vestfalya eyaletleri özellikle ana okul, okul ve dükkanların açılması konusunda hızlı bir normalleşmeyi önerirken güney eyaletleri Baden-Württemberg, Bavyera ve Saarland ise daha dikkatli yaklaşmaktadır. Örneğin Kuzey Ren-Vestfalya başbakanı ve CDU genel başkan adayları Laschet istişareler esnasında ortak bir zeminde hareket etmektense kendi yol haritasını sunmuş ve tepki çekmiştir. Laschet yüksek sınıflarda olan öğrencilerin 20 Nisan'dan itibaren okula başlayabilecekleri ihtimalini savunmuştur. Ancak bu yaklaşım federal koalisyon ortağı SPD'nin yanı sıra Merkel ve Söder'e karşı bir hamle olarak yorumlanmıştır. Bununla birlikte koronavirüsle mücadelenin şahsileştirildiği yönünde eleştiriler de neden olmuştur.¹¹ Tüm bu siyasi çekişme ve parti içi fikir ayrılıkları karşısında SPD'li Aşağı Saksonya Eyalet Başbakanı Stephan Weil ise Koronadan Çıkış ve normalleşme konusunda ortak hareket edilmesi gerektiğinin altını çizmiştir.¹² CDU Genel Başkanı

8. "Corona-Pandemie. Spahn hält Lockerungen für möglich", Tagesschau, 9 Nisan 2020.

9. Kristina Hofmann, "Spekulationen über Corona-Exit 'völlig unangemessen'", ZDF, 30 Mart 2020.

10. "Bundesweiter Rekordwert – Söder so beliebt wie nie", T-Online.de, 17 Nisan 2020.

11. "Vor der Beratung mit der Kanzlerin. Riesen-Krach um Corona-Lockerungen", Bild, 15 Nisan 2020.

12. "Weil: Länder sollten Corona-Beschränkungen gemeinsam lockern", Süddeutsche Zeitung, 9 Nisan 2020.

ve Savunma Bakanı Annegret Kramp-Karrenbauer de ortak kurallar ile krizden çıkılması gerektiğini savunarak¹³ bir nevi Laschet'i sükunete davet etmiştir. Yine Laschet'e bir nevi uyarı olarak koronavirüs krizinden dolayı CDU'da olağanüstü kongreye Aralık'tan önce gidilemeyeceğini duyurmuştur.¹⁴

Almanya'nın içinde bulunduğu *shutdown* durumundan çıkma çabalarında siyasetin karar verici konumda olmasına rağmen salgınla mücadelede Robert Koch-Enstitüsü'nün önemli bir rolü söz konusudur. Enstitü başkanı Lothar Wieler sayıların iyiye gittiğini ama yumuşama konusu için daha erken olduğunu belirtmiştir.¹⁵ Önde gelen viroloji profesörü Alexander Kekulé de normalleşme sürecinin çok iyi yönetilmesi ve yeni enfeksiyonların önüne geçilmesi gerektiğinin altını çizerek özellikle okulların açılması konusunda iyi karar verilmesi gerektiği üzerinde durmuştur.¹⁶ Konuyla ilgili Mart'ın ortasında olumlu bir açıklama yapan Berlin Charité Üniversite Kliniği Viroloji Enstitüsü Başkanı Christian Drosten ise okulların açılmasının düşünülmesi gereken bir normalleşme adımı olduğunu dikkatli bir şekilde vurgulamıştır.¹⁷

ALMAN KAMUOYUNUN KORONADAN ÇIKIŞ'A YÖNELİK TUTUMU

Alman kamuoyu koronavirüs sebebiyle uygulanan kısıtlamalardan çıkış konusunda sürecin başından bu yana siyasi karar alıcılara yönelik olumlu yaklaşmıştır. Yapılan bir kamuoyu araştırmasına göre Alman toplumu uygulanan kısıtlamaları olumlu karşılarken hızlı bir yumuşama sürecini ise desteklememektedir. Bununla birlikte bazı Alman siyasilerden ve özellikle de ekonomi çevrelerinden yükselen normalleşme çağrılarını kıyasla Alman toplumunun yüzde 79'unun

Alman hükümetinin mevcut tedbirlerle devam etmesi gerektiğini savunduğu saptanmıştır. Ayrıca toplumun yüzde 48'inin kısıtlamaların yaz tatiline kadar aynı şekilde uzatılmasını dahi onaylaması toplumun "dayanma gücü" olarak yorumlanmıştır.¹⁸

Siyaset ve medyanın Koronadan Çıkış adımlarını gündemde tutması Almanya'da ekonomik refah veya sağlık arasında tercih yapılması gerektiği tartışmasını da gündeme getirmiştir. Bu bağlamda bilhassa Alman medyası Koronadan Çıkış'ın gerçekleşmesi lehinde pozisyonlarda bulursa da somut yol haritalarına genel anlamda rastlanmamıştır.

Geçtiğimiz haftalarda Federal İçişleri Bakanlığınca hazırlandığı öne sürülen bir strateji yazısında ise salgın sebebiyle uygulanan kısıtlamaların toplumsal ve bireysel psikolojik etkileri üzerine bir değerlendirme yapılmıştır. Bir iç rapor olarak hazırlanan on yedi sayfalık yazının¹⁹ kamuoyuna da yansımaları birlikte içerisindeki bazı ifadeler tartışmalara ve kısmen endişeye neden olmuş-tur. Örneğin yazıda "halkın dayanma gücünün mobilize edilmesi gerektiği" aksi halde insanların kısıtlamalara karşı ayaklanma ihtimalinin dahi olduğu belirtilmiştir. Ayrıca dışarıya çıkma kısıtlamalarının halkta "izolasyon yorgunluğu"na (*Isolationsmüdigkeit*) sebebiyet verme ihtimali de vurgulanırken bu durumun başta kabul gören tedbirlerin gittikçe anlayışsızlıkla karşılanabileceğine işaret edilmiştir.²⁰ Bu kapsamda kısıtlamaların en geç Paskalya döneminden sonra (yani 20 Nisan'dan itibaren) kademeli bir şekilde yumuşatılması gerektiği yönünde de detaylı bir süreç üzerinde durulmuştur.²¹ Yazının ilk versiyonunda anarşiye varan senaryoların dahi dikkate alındığı fakat bu projeksiyonun tepkiler sonucunda düzeltildiği de kamuoyuna yansımıştır. Toplumsal tehlikelere, iletişim kanallarının şeffaf ve dürüstlüğüne ve ekonomik varoluşa vurgu yapan ilgili yazının

13. "Vor Corona-Kabinett: Verschiedene Ansätze zum Ausstieg", ZDF, 13 Nisan 2020.

14. "Kramp-Karrenbauer rechnet nicht mehr mit Wahl-Sonderparteitag", FAZ, 14 Nisan 2020.

15. "Robert-Koch-Institut empfiehlt noch kein Ende des Lockdowns", rbb24.de, 14 Nisan 2020.

16. "Virologe Kekulé sieht Öffnung der Grundschulen kritisch", Deutschlandfunk, 18 Nisan 2020.

17. "Ausgangssperren? Top-Virologe regt stattdessen Lockerungen in absehbarer Zeit an", Focus.de, 20 Mart 2020.

18. Philipp Krohn, "Deutsche mehrheitlich gegen schnelles Ende der Beschränkungen", FAZ, 10 Nisan 2020.

19. Martin Knobbe, "Vertrauliche Regierungsstudie beschreibt Corona-Szenarien für Deutschland", Spiegel.de, 27 Mart 2020.

20. Frank Jansen, "Innenministerium befürchtet Verrohung der Gesellschaft", Tagespiegel, 10 Nisan 2020.

21. Christoph Prantner, "Das deutsche Innenministerium denkt in einem Strategiepapier über Szenarien zwischen einem geordneten Krisen-Ausstieg und Corona-Aufständen nach", Neue Zürcher Zeitung, 5 Nisan 2020.

krizden kapsamlı bir çıkış planı sunduğunu söylemek ise mümkün değildir. Aksine durum tespiti açısından kapsamlı bir bilgi vermesine rağmen Koronadan Çıkış ve somut adımları belirleme konusunda kapsamlı bir yol haritası çizememiştir.

Buna karşın Alman Leopoldina Bilim Akademisi'nin hazırladığı rapordaki koronavirüs krizinden çıkış stratejisi kamuoyunun, medyanın ve siyasetin özellikle ilgisini çekmiştir. Şansölye Merkel'in de "normale dönüş" konularında en dikkatli siyasetçi olmasına rağmen bilirkişi raporunu "çok önemli bir çalışma" olarak nitelendirmesi Leopoldina'yı ayrıca ön plana çıkarmıştır. Leopoldina'nın çok köklü bir geçmişe sahip olmasına rağmen Almanya'da koronavirüs salgınıyla beraber daha çok tanınır olmaya başladığı da söylenebilir.²² Federal İçişleri Bakanlığının kamuoyuna sızan raporuna kıyasla Leopoldina raporunun şeffaf bir şekilde internet sitesinde kamuoyuna açık olması ayrıca olumlu karşılanmıştır. Leopoldina 26 kişilik bilim kurulu üyeleriyle 18 sayfalık bir Koronadan Çıkış ve normalleşme önerisi üzerinde çalışmıştır. Konular başlıca okullar ve üniversite eğitiminin kademeli bir biçimde açılmasını öngörmektedir. Özellikle ilkokul ve ortaokulun alt sınıflarında okuyan öğrencilerin (14 yaş altı) okullarda eğitim görmeleri ve daha üst sınıflardaki öğrencilerin bilgisayar vasıtasıyla uzaktan eğitime devam etmeleri yönünde öneride bulunulmuştur. Sosyal ve iş hayatının da kademeli olarak normalleşmesi ve genel hijyen ve mesafe kuralları çerçevesinde dükkanların, lokantaların ve küçük şirketlerin açılması yönünde öneride bulunulmuştur. Hükümete danışmanlık yapan Leopoldina hükümete enfeksiyon sayılarının tespitinde de daha kapsamlı hareket edilmesi ve daha çok testin yapılması yönünde çağrıda bulunmuştur. Ayrıca federal hükümetin maske temini ve insanların gönüllülük esasına dayalı –henüz piyasaya sürülmemiş olan– muhtemel "Tracking-App" uygulamalarını kullanma hususunda girişimde bulunmasını

22. Robert Birnbaum ve Albert Funk, "Empfehlungen der Leopoldina. Kehrt schon bald die Normalität zurück?", *Tagesspiegel*, 13 Nisan 2020.

önermiştir.²³ Akademi koronavirüs kısıtlamalarının yumuşatılmasıyla birlikte enfeksiyon sayılarının ikiye katlanma oranına ve özellikle ikinci bir enfeksiyon dalga ihtimaline karşı da uyarıda bulunmuştur.²⁴ Leopoldina raporunda spesifik bir tarih belirlenmemiş ancak imkanlar dahilinde en hızlı şekilde bu önerilerin hayata geçirilmesi önerilmiştir. Yapılan öneriler siyasetçiler tarafından olumlu karşılanmıştır.

Diğer yandan Leopoldina'nın Koronadan Çıkış stratejisine Almanya'nın en büyük araştırma kuruluşu olarak tanımlanan Helmholtz Alman Araştırma Merkezleri Topluluğu (Helmholtz-Gemeinschaft Deutscher Forschungszentren) tarafından uyarı gelmiştir. Dört profesör tarafından kaleme alınan ilgili raporda koronavirüs tedbir ve kısıtlamalarında erken yumuşama adımlarından kaçınılması ve sokağa çıkma kısıtlamalarının üç hafta daha sürmesi gerektiği yönünde öneride bulunulmuştur.²⁵

15 NISAN KARARLARI VE KORONADAN ÇIKIŞ'IN GELECEĞİ

Koronavirüs salgınıyla birlikte bilim insanlarının siyasete yönelik danışmanlık faaliyetlerinde ciddi bir görünürlük ve artış olsa da nihai kararlar hala siyaset kurumu tarafından alınmaktadır. Bu bağlamda özellikle haftalardır bir milat olarak değerlendirilen 15 Nisan eyalet başbakanları toplantısından çıkan sonuçlar bu tespiti bir kez daha doğrulamıştır.

15 Nisan Çarşamba günü gerçekleşen Şansölye Merkel ve eyalet başbakanları toplantısında hem eyaletler hem de federal bazda ortak kararlar alınabilmiştir. Merkel ilk etapta kırılğan bir başarı olarak nitelendirdiği süreçte temas ve sokağa çıkma kısıtlamalarının 3 Mayıs'a kadar uzatılacağını belirtmiştir.²⁶ Bununla birlikte 800 metrekaleden küçük mağaza

23. Dagmar Rosenfeld, "Stellungnahme der Leopoldina. Merkel muss nun erklären", *Welt.de*, 14 Nisan 2020.

24. Joachim Müller-Jung, "So könnte sich Deutschland in die Normalität zurücktasten", *FAZ*, 13 Nisan 2020.

25. Fabian Löhe, "Helmholtz-Gutachten zum Coronavirus. Aus diesen Gründen stellen sich vier Forscher gegen den schnellen Exit", *Tagesspiegel*, 14 Nisan 2020.

26. Michael Schmidt, "Was ändert sich, was bleibt wie es ist? Das haben Bund und Länder beschlossen", *Tagesspiegel*, 16 Nisan 2020.

ve dükkanların açılacağı, büyük etkinliklerin ise 31 Ağustos'a kadar yasak kalacağı duyurulmuştur. Ayrıca otel, restoran, tiyatro, sinema, bar ve cafelerin kapalı kalması, futbol maçlarının Mayıs'tan itibaren seyircisiz oynanabileceği, kitapçıların, bisikletçilerin ve oto galerilerinin ise açılması öngörülmüştür. Cami, kilise ve havra gibi ibadethanelerin ise kapalı kalacağı açıklanırken Mayıs içerisinde ibadethanelerin de kademeli olarak açılacağı duyurulmuştur.²⁷ Bu bağlamda bilhassa bazı kilise çevrelerinin devam edecek olan yasaklara karşı çıkması dikkat çekmiştir.²⁸ Ayrıca eyaletler toplantısında maske takmanın zorunlu olmadığı ancak tavsiye edildiği vurgulanmıştır.²⁹ Diğer yandan maske takma zorunluluğunun Almanya'da halihazırda yeterli maskenin mevcut olmamasından dolayı alınmadığı eleştirileri federal ve eyalet hükümetlerine yönelik dile getirilirken son olarak bazı eyaletlerde bilhassa toplu taşımada maske zorunluluğu getirilmiştir.³⁰ Ancak son olarak 22 Nisan günü yapılan açıklamada Almanya'daki toplam 16 eyaletlerin tamamında maske takma zorunluluğunu eyalet hükümetleri tarafından hayata geçirileceği açıklanmıştır. Buna göre maske takma zorunluluğu 27 Nisan'dan itibaren tüm Almanya'da alışverişte ve toplu taşıma araçlarında geçerli olacaktır.³¹

Okulların açılması hususu ise eyaletlerin yetkinlik alanında olması sebebiyle eyaletlerin sorumluluğunda kademeli olarak farklı tarihlerde açılacaktır. Almanya genelinde okulların 4 Mayıs'tan itibaren açılması hedeflenirken mezuniyet sınıfında olan ortaokul ve lise son sınıf öğrencilerinin okula gitmeleri kararlaştırılmıştır. Ancak enfeksiyon sayılarının eyaletlerde değişiklikler arz etmesi ve liseyi bitirme sınavının da ayrı tarihlerde olması bazı eyaletlerin okulları belirle-

nen ortak tarihten önce ya da sonra açma konusunda karar almaya sevk etmiştir. Bu bağlamda yine Kuzey Ren-Vestfalya ve Bavyera eyalet başbakanlarının ayrışan fikirleri bilhassa dikkat çekmiştir.³² Genel olarak Leopoldina'nın kademeli olarak okulların açılması modeline yakın bir karar alınmış olsa da ilgili raporda ilkokul ve ortaokulların açılması önerilmiş fakat siyasi karar alıcılar ilk etapta son sınıf öğrencilerinin okula gitmeleri yönünde karar almıştır.

SONUÇ

Sonuç olarak koronavirüsle mücadele ve Koronadan Çıkış bağlamında bir dönüm noktası olarak değerlendirilen 15 Nisan'daki Şansölye Merkel ve eyalet başbakanları toplantısında bazı önemli kararlar alınabilmektedir. Kısıtlamaların kısmen yumuşatılması yönünde bazı ortak kararların alınması genel anlamda kamuoyu ve özellikle FDP dışındaki³³ muhalefet çevreleri tarafından da olumlu karşılanmıştır.³⁴ Diğer yandan örneğin federal koalisyon ortağı SPD'li sağlık uzmanı Karl Lauterbach³⁵ ve Sol Parti Eş Genel Başkanı Katja Kipping³⁶ gibi isimler söz konusu yumuşama kararlarının erken olduğunu belirterek kararı eleştirmişlerdir. Toplumda ise temas kısıtlamalarının şimdilik 3 Mayıs'a kadar devam etmesiyle ilgili ciddi bir tepki gösterilmesede özellikle 800 metrekareden büyük işletmelerde kısıtlamalardaki gevşemenin kendilerini kapsamaması tepkiye neden olmuştur.³⁷ Bu bağlamda bir kez daha ekonomik zorluk çeken çevrelerin koronavirüs tedbirlerinin daha ne kadar sürdürüleceği konusundaki çekişmeleri öne çıkarken 3 Mayıs sonrası için kısıtlamalarda yeni ve daha kapsamlı yumuşamalara gidilmesi

27. Cüneyt Karadağ, "Almanya'da Camilerin Mayıs'ta Açılması Gündemde", Anadolu Ajansı, 17 Nisan 2020.

28. "Corona-Auflagen für Kirchen: Wachsender Unmut über anhaltende Verbote", Tagesschau, 16 Nisan 2020.

29. "Kontaktbeschränkungen und Einschränkungen in Deutschland werden langsam gelockert", Deutschlandfunk, 16 Nisan 2020.

30. "Sachsen führt als erstes Bundesland Mund-Nasen-Schutz-Pflicht ein", Spiegel.de, 17 Nisan 2020.

31. "Coronavirus: Maskenpflicht in allen Bundesländern", Tagesschau, 22 Nisan 2020.

32. "Coronavirus: Wann öffnen die Schulen wieder?", Deutschlandfunk, 16 Nisan 2020.

33. "FDP kritisiert Lockerungen der Anti-Coronavirus-Maßnahmen", Deutschlandfunk, 16 Nisan 2020.

34. "Habeck: Corona-Beschlüsse 'insgesamt angemessen'", Welt.de, 15 Nisan 2020.

35. Curd Wunderlich, "Denkbar, dass manche Lockerungen wieder zurückgenommen werden müssen", Welt.de, 15 Nisan 2020.

36. Johannes Bebermeier, "Ein Zugeständnis an den Wettkampf der Ministerpräsidenten", T-online, 15 Nisan 2020.

37. "Geplante Lockerungen: Wirtschaft kritisiert 800-Quadratmeter-Grenze für Läden", Spiegel.de, 16 Nisan 2020.

beklenmektedir. Ancak Almanya'da koronavirüsle mücadelenin hangi aşamada seyredeceği ve kısıtlamalarda olası hangi yeni ve daha cüretkar yumuşatma hamlelerinin yapılacağını öngörmek şimdilik güçtür. Zira son olarak Şansölye Merkel, vaka sayısında ciddi artış olması durumunda tedbirlerin yeniden artırılması gerekeceği uyarısında bulunurken, eyalet başbakanlarına da tedbirleri çok fazla gevşetmemeleri çağrısında bu-

lunmuştur.³⁸ Merkel'in bu alışılmadık sert çıkışı esasen federal otoritenin sınırlılığını da bir kez daha belirginleştirmiştir. Ayrıca mevcut durum ve kriz yönetimine yönelik muhalefetin eleştirilerinde de bir artış gözlenirken bu durumun daha ne kadar sürdürülebilir olduğu sorusu ise belirsizliğini korumaktadır.

38. Erbil Başay, "Almanya Başbakanı Merkel: Salgınla mücadelede tetikte olmaya devam etmeliyiz", Anadolu Ajansı, 20 Nisan 2020.